

## LECTIO XXIV: ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΕΝΟΣ ΨΕΥΤΗ

### ΑΣΚΗΣΕΙΣ

#### ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

##### Άσκηση Ι.

Να συμπληρωθούν οι σωστοί τύποι της υποτακτικής του παρακειμένου (ενεργητικού και παθητικού). Προσοχή στον τονισμό!

Rogat Paulus, quid ancilla.....(dico)

Rogat Paulus, quid nos.....(facio)

Rogat Paulus, quid ego.....(respondeo)

Rogat Paulus, quid tu.....(audio)

Rogat Paulus, quid illi.....(paro)

Rogat Paulus, num (av) Arria.....(egredior)

Rogat Paulus, num Paetus Romam .....(trahor)

Rogat Paulus, num vos domi.....(sum)

##### Λύση

Rogat Paulus, quid ancilla **dixerit**.

Rogat Paulus, quid nos **fecerimus**.

Rogat Paulus, quid ego **responderim**.

Rogat Paulus, quid tu **audiveris**.

Rogat Paulus, quid illi **paraverint**.

Rogat Paulus, num (av) Arria **egressa sit**.

Rogat Paulus, num Paetus Romam **tractus sit**.

Rogat Paulus, num vos domi **fueritis**.

## Άσκηση II.

Να συμπληρωθούν οι σωστοί τύποι της υποτακτικής του υπερσυντελικού (ενεργητικού και παθητικού). Προσοχή στον τονισμό!

Rogabat Paulus, quid ancilla.....(dico)

Rogabat Paulus, quid nos.....(facio)

Rogabat Paulus, quid ego.....(respondeo)

Rogabat Paulus, quid tu.....(audio)

Rogabat Paulus, quid illi.....(paro)

Rogabat Paulus, num (av) Arria.....(egredior)

Rogabat Paulus, num Paetus Romam .....(trahor)

Rogabat Paulus, num vos domi.....(sum)

## Λύση

Rogabat Paulus, quid ancilla **dixisset**.

Rogabat Paulus, quid nos **fecissemus**.

Rogabat Paulus, quid ego **respondissem**.

Rogabat Paulus, quid tu **audivisses**.

Rogabat Paulus, quid illi **paravissent**.

Rogabat Paulus, num (av) Arria **egressa esset**.

Rogabat Paulus, num Paetus Romam **tractus esset**.

Rogabat Paulus, num vos domi **fuissetis**.

### Άσκηση III.

Να αντικατασταθούν οι απόλυτες αφαιρετικές από τον ιστορικό cum με υποτακτική του υπερσυντελικού  
π.χ. Caco interfecto Hercules ex Italiā discessit: Cum Hercules Cacus interfecisset, ex Italiā discessit.

Delētis legionibus: Galli Rōmam evertērunt

Gallis interemptis: Camillus aurum recēpit

Pedibus animadversis: miles Claudium extrāxit

Catilinā victo: Antōnius urbem servāvit.

### Λύση

**Cum Galli legiones delevisent, Romam evertērunt.**

**Cum Camillus Gallos interemisset, aurum recēpit.**

**Cum miles pedes animavertisset, Claudium extrāxit.**

**Cum Antōnius Catillinam vicisset, urbem servāvit.**

#### Άσκηση IV.

Να δικαιολογηθεί ο χρόνος των προτάσεων του κειμένου *quid...fecerit* και *quid responderit* με βάση τους κανόνες της ακολουθίας.

#### Λύση

- i. *quid postea Nasica fecerit*: η δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quid*, εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου (*fecerit*). Αυτό συμβαίνει, διότι το ρήμα εξάρτησης είναι το ρήμα της κύριας πρότασης (*accipe* = ενεστώτας) που είναι αρκτικός χρόνος και επομένως η εν λόγω πρόταση εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου, για να δηλώσει το προτερόχρονο στο παρόν.
- ii. *quid Nasica responderit*: η δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quid*, εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου. Αυτό συμβαίνει, διότι ο ρηματικός τύπος εξάρτησης (*scire*), [έμμεση εξάρτηση από το *vis*] είναι αρκτικού χρόνου, και επομένως η πλάγια ερωτηματική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου για να δηλώσει το προτερόχρονο στο παρόν.

## ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

### Άσκηση Ι.

Να γραφεί ό,τι ζητείται για τους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου 24.

- i. **venisset**: β' ενικό υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού
- ii. **dixisset**: γ' πληθυντικό υποτακτικής παθητικού ενεστώτα
- iii. **exclamavit**: α' πληθυντικό υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού
- iv. **cognosco**: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου
- v. **es**: β' πληθυντικό υποτακτικής παρατατικού
- vi. **credidi**: α' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα
- vii. **quaererem**: απαρέμφατο του ενεργητικού παρακειμένου
- viii. **fecerit**: β' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα
- ix. **accipe**: γ' πληθυντικό οριστικής παθητικού υπερσυντελικού
- x. **scire**: μετοχή [ενεργητικού] μέλλοντα

### Λύση

- i. venisset - **venires**
- ii. dixisset - **dicantur**
- iii. exclamavit - **exclamaremus**
- iv. cognosco - **cognovit**
- v. es - **essetis**
- vi. credidi - **credam**
- vii. quaererem - **quaesivisse**
- viii. fecerit - **facies**
- ix. accipe - **accepti, -ae, -a erant**
- x. scire - **sciturus, -a, -um**

## Άσκηση II.

Να γραφεί ό,τι ζητείται για τους παρακάτω τύπους των ουσιαστικών, επιθέτων και αντωνυμιών του κειμένου 24.

- i. **eique**: γενική πληθυντικού στο γένος που βρίσκεται
- ii. **diebus**: ίδια πτώση του άλλου αριθμού
- iii. **ianua**: γενική ενικού
- iv. **vocem**: αφαιρετική πληθυντικού
- v. **tu**: γενική πληθυντικού
- vi. **ipsi**: αιτιατική ενικού στο θηλυκό γένος
- vii. **poetam**: δοτική πληθυντικού
- viii. **paucis**: γενική πληθυντικού στο γένος που βρίσκεται
- ix. **domini**: ίδια πτώση του άλλου αριθμού
- x. **impudens**: αιτιατική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος

## Λύση

- i. eique - **eorumque**
- ii. diebus - **die**
- iii. ianua - **ianuae**
- iv. vocem - **vocibus**
- v. tu - **vestri & vestrum**
- vi. ipsi - **ipsam**
- vii. poetam - **poetis**
- viii. paucis - **paucorum**
- ix. domini - **dominorum**
- x. impudens - **impudentia**

### Άσκηση III.

Στις παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου 24 που εκφέρονται με υποτακτική να δικαιολογηθεί ο χρόνος εκφοράς, σύμφωνα με τους κανόνες της ακολουθίας των χρόνων (consecutio temporum).

“cum P. Cornelius Nasica ad Ennium poetam venisset”

“cum te quaererem”

“cum Ennius ad Nasicam venisset”

### Λύση

i. **“cum P. Cornelius Nasica ad Ennium poetam venisset”**

Η παραπάνω επιρρηματική, χρονική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική χρόνου υπερσυντελικού (venisset), διότι εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (sensit = παρακείμενος με σημασία αορίστου) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

ii. **“cum te quaererem”**

Η παραπάνω επιρρηματική, χρονική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική χρόνου παρατατικού (quaererem), διότι εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (credidi = παρακείμενος με σημασία αορίστου) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

iii. **“cum Ennius ad Nasicam venisset”**

Η παραπάνω επιρρηματική, χρονική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική χρόνου υπερσυντελικού (venisset), διότι εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (exclamavit = παρακείμενος με σημασία αορίστου) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

#### Άσκηση IV.

Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων του κειμένου 24:

poetam

ab ostio

dixisse

illum

nunc

diebus

domi

impudens

ancillae

mihi

#### Λύση

**poetam:** ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στη λέξη Ennium.

**ab ostio:** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει τη στάση σε τόπο και πιο συγκεκριμένα την τοπική αφετηρία στη μετοχή quaerenti.

**dixisse:** αντικείμενο στο ρήμα sensit και ειδικό απαρέμφατο.

**illum:** υποκείμενο του απαρεμφάτου esse (ετεροπροσωπία, εφόσον στην πρόταση που ανήκουν οι παραπάνω τύποι υποκείμενο του ρήματος sensit είναι η λέξη Nasica).

**nunc:** επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα accipe.

**diebus:** αφαιρετική οργανική του μέτρου ή της διαφοράς (ablativus mensurae ή discriminis) στο επίρρημα post.

**domi:** επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τη στάση σε τόπο στον ρηματικό τύπο erat.

**impudens:** ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη homo.

**ancillae:** έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα credidi, σε δοτική.

**mihi:** αντικείμενο στο ρήμα non credis, σε δοτική.

### Άσκηση V.

Να σημειώσετε X στο σωστό ή το λάθος επιβεβαιώνοντας ή απορρίπτοντας το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων:

|                                                                       | Σωστό                    | Λάθος                    |
|-----------------------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| 1. Cornēlius: η κλητική ενικού είναι Corneliī                         | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 2. roētām: είναι θηλυκό της πρώτης κλίσης                             | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 3. venisset: είναι υποτακτική υπερσυντελικού                          | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 4. eīque: είναι ονομαστική πληθυντικού αρσενικού γένους               | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 5. ostio: η ονομαστική του ενικού είναι ostium                        | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 6. quaerenti: η αφαιρετική του ενικού είναι quaerenti                 | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 7. dixisset: το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική του ενεστώτα είναι dicet | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 8. domī: το ουσιαστικό είναι θηλυκό της τέταρτης κλίσης               | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 9. esse: το απαρέμφατο μέλλοντα είναι futurū, -a, -um sim             | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 10. sensit: είναι παρακείμενος του ρήματος sensio                     | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

### Λύση

1. Λ, 2. Λ, 3. Σ, 4. Λ, 5. Σ, 6. Σ, 7. Λ, 8. Σ, 9. Λ, 10. Λ

## Άσκηση VI.

Να διαγράψετε στις παρακάτω προτάσεις το σκέλος που περιέχει λάθος.

1. illam :η γενική ενικού είναι illae ή illius;
2. domini: είναι γενική ενικού ή ονομαστική πληθυντικού;
3. id: η ονομαστική πληθυντικού ea είναι ή ia;
4. dixisse: το απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα είναι dici ή diceri;
5. Accipe: το Β΄ ενικό οριστικής παθητικού ενεστώτα είναι acciperis ή accipieris;
6. quid:η ονομαστική πληθυντικού του ίδιου γένους είναι quae ή qua;
7. quid: η αιτιατική ενικού του θηλυκού γένους είναι quam ή quem;
8. mentiebātur: το απαρέμφατο μέλλοντα είναι mentitum iri ή mentiturum esse;
9. fecerit, responderit: είναι οριστική συντελεσμένου μέλλοντα ή υποτακτική παρακειμένου;
10. ancillae: είναι δοτική ενικού ή ονομαστική πληθυντικού;

## Λύση

1.-illae, 2. ονομαστική πληθυντικού, 3. ia, 4. diceri, 5. accipieris, 6. qua, 7. quam, 8. mentitum iri, 9. οριστική συντελεσμένου μέλλοντα, 10. ονομαστική πληθυντικού

## Άσκηση VII.

Να διαγράψετε στις παρακάτω προτάσεις το σκέλος που περιέχει λάθος.

1. quid Nasīca responderit: ευθεία ερώτηση ολικής άγνοιας ή πλάγια ερώτηση μερικής άγνοιας;
2. iussu: αφαιρετική του χρόνου ή του εσωτερικού αναγκαστικού αιτίου;
3. a ianuā: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου ή της τοπικής αφετηρίας;
4. se domi non esse: το se είναι υποκείμενο ή αντικείμενο στο non esse;
5. quod Nasīca tam aperte mentiebātur: ουσιαστική αιτιολογική πρόταση ή επιρρηματική αιτιολογική πρόταση;
6. Homo: είναι υποκείμενο ή κατηγορούμενο στο es;
7. quaerenti: είναι επιθετική μετοχή ως επιθετικός προσδιορισμός στο eique ή ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή ως αντικείμενο στο dixisset;
8. id (dixisse): αντικείμενο σύστοιχο ή υποκείμενο στο dixisse;
9. tam aperte mentiebātur: το tam είναι επιρρηματικός του ποσού στο ρήμα mentiebātur ή στο aperte;
10. Visne scire: είναι ευθεία ερώτηση ολικής άγνοιας ή μερικής άγνοιας;

## Λύση

1. ευθεία ερώτηση ολικής άγνοιας, 2. του χρόνου, 3. ποιητικού αιτίου, 4. αντικείμενο στο non esse, 5. επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, 6. υποκείμενο, 7. ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή ως αντικείμενο στο dixisset, 8. υποκείμενο στο dixisse, 9. στο ρήμα mentiebātur, 10. μερικής άγνοιας

### Άσκηση VIII.

Paucis post diēbus: να διατυπώσετε με άλλο τρόπο τον προσδιορισμό του χρόνου.

### Λύση

Post paucos dies

### Άσκηση IX.

Να τρέψετε την ενεργητική σύνταξη του ρήματος στην πρώτη πρόταση και του απαρεμφάτου στη δεύτερη σε παθητική:

Ego non cognosco vocem tuam?

Nasica sensit illam domini iussu id dixisse.

### Λύση

A me non cognoscitur vox tua?

Nasica sensit ab illā domini iussu id dictum esse.

### Άσκηση Χ.

Να συμπύξετε την ακόλουθη δευτερεύουσα πρόταση σε μετοχή: Ego cum te quaererem, ancillae tuae credidi te domi non esse

### Λύση

Ego, te **quaerens**, ancillae tuae credidi te domi non esse

## ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ

### Άσκηση Ι.

Να κλιθεί το ρήμα volo στην οριστική και υποτακτική ενεστώτα και παρατατικού.

#### Λύση

#### Ρήμα volo

##### οριστική ενεστώτα

volo  
vis  
vult  
volumus  
vultis  
volunt

##### οριστική παρατατικού

volebam  
volebas  
volebat  
volebamus  
volebatis  
volebant

##### υποτακτική ενεστώτα

velim  
velis  
velit  
velimus  
velitis  
velint

##### υποτακτική παρατατικού

vellem  
velles  
vellet  
vellemus  
velletis  
vellent

## Άσκηση II.

Να γραφούν οι ονομαστικοί τύποι των ρηματικών τύπων *indignatus*, *cognosco*.

### Λύση

*indignatus*

### απαρέμφατο

|                         |                                                                                              |
|-------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| ενεστώτα:               | <i>indignari</i>                                                                             |
| μέλλοντα:               | <i>indignaturum-am-um esse</i><br><br><i>indignaturos-as-a esse</i> (επειδή είναι αποθετικό) |
| παρακειμένου:           | <i>indignatum-am-um esse</i><br><br><i>indignatos-as-a esse</i>                              |
| συντελεσμένου μέλλοντα: | <i>indignatum-am-um fore</i><br><br><i>indignatos-as-a fore</i>                              |

### μετοχή

#### ενεργητικής φωνής

|               |                          |
|---------------|--------------------------|
| ενεστώτα:     | <i>indignans(-antis)</i> |
| μέλλοντα:     | <i>indignaturus-a-um</i> |
| παρακειμένου: | <i>indignatus-a-um</i>   |

### γερούνδιο

|                   |                    |
|-------------------|--------------------|
| γενική (gen.)     | <i>indignandi</i>  |
| δοτική (dat.)     | <i>indignando</i>  |
| αιτιατική (acc.)  | <i>indignandum</i> |
| αφαιρετική (abl.) | <i>indignando</i>  |

### γερουνδιακό

*indignandus-a-um*

### σουπίνο

|                   |                   |
|-------------------|-------------------|
| αιτιατική (acc.)  | <i>indignatum</i> |
| αφαιρετική (abl.) | <i>indignatu</i>  |

### *cognosco*

### απαρέμφατο

|               |                             |
|---------------|-----------------------------|
| ενεστώτα:     | <i>cognoscere</i>           |
| μέλλοντα:     | <i>cognituum-am-um esse</i> |
|               | <i>cognituros-as-a esse</i> |
| παρακειμένου: | <i>cognovisse</i>           |

### μετοχή

ενεστώτα: *cognoscens (-entis)*

μέλλοντα: *cogniturus-a-um*

### γερούνηδιο

γενική (gen.) *cognoscendi*

δοτική (dat.) *cognoscendo*

αιτιατική (acc.) *cognoscendum*

αφαιρετική (abl.) *cognoscendo*

### σουπίνιο

αιτιατική (acc.) *cognitum*

αφαιρετική (abl.) *cognitu*

### Άσκηση III.

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

α. Τα παραθετικά του τύπου *paucis* είναι:

1. *paucioris, paucissimis*
2. *paucioribus, paucissimis*

β. Τα παραθετικά του τύπου *aperte* είναι:

1. *apertius, apertissimum*
2. *apertius, apertissime*

γ. Τα παραθετικά του τύπου *impudens* είναι:

1. *impudentior, impudentissimus*
2. *impudentius, impudentissimum*

δ. Το επίθετο του *aperte* στον ίδιο βαθμό είναι:

1. *apertius*
2. *apertus*

ε. Το επίρρημα του επιθέτου *impudens* στον θετικό βαθμό είναι:

1. *impudenter*
2. *impudentiter*

### Λύση

α. 2, β. 2, γ. 1, δ. 2, ε. 1

#### Άσκηση IV.

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

α. Homo es impudens:

1. είναι κύρια πρόταση κρίσης
2. είναι κύρια πρόταση επιθυμίας

β. Accipe nunc:

1. είναι κύρια πρόταση κρίσης
2. είναι κύρια πρόταση επιθυμίας

Λύση

α. 1, β. 2

### Άσκηση V.

Visne scire ... ? :να αναδιατυπώσετε την ευθεία ερώτηση με τέτοιο τρόπο ώστε

- α. να περιμένετε αρνητική απάντηση
- β. να περιμένετε καταφατική απάντηση
- γ. να δίνετε έμφαση

### Λύση

- α. Num scire vis?
- β. Nonne scire vis?
- γ. Vis scire?

### Άσκηση VI.

Να αναλύσετε τις ακόλουθες μετοχές σε δευτερεύουσες προτάσεις με όλους τους δυνατούς τρόπους:

α. eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset

β. Tum Ennius indignātus ... inquit

### Λύση

α. eique **qui ab ostio quaerebat Ennium** ancilla dixisset

β. Tum Ennius **quod indignatus erat (est)** ... inquit - αντικειμενική αιτιολογία// **quod indignatus esset**- υποκειμενική αιτιολογία// **cum indignatus esset**- αποτέλεσμα εσωτερικής, λογικής διεργασίας

### Άσκηση VII.

Να τρέψετε το debeo + απαρέμφατο σε παθητική περιφραστική συζυγία:

- a. ego ancillae tuae credere debueram
- b. Nasica Ennium quaerere debebit

### Λύση

- a. ancillae tuae credendum fuerat mihi.
- b. Ennius quaerendus erit Nasicae.

### Άσκηση VIII.

Accipe nunc: να τρέψετε την πρόταση σε απαγόρευση με όλους τους δυνατούς τρόπους.

### Λύση

Noli accipere nunc // Ne acceperis nunc.

### Άσκηση ΙΧ.

cum Ennius ad Nasīcam venisset ... , exclamāvit Nasica se domi non esse: αφού τρέψετε την πρώτη πρόταση σε υποθετική, να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές ώστε να δημιουργηθεί υποθετικός λόγος που να εκφράζει

- a. το αντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν και
- b. το πιθανό/δυνατό

### Λύση

- a. si Ennius ad Nasīcam venisset ... , exclamāvisset Nasica se domi non esse
- b. si Ennius ad Nasīcam veniat ... , exclamet Nasica se domi non esse

### Άσκηση Χ.

Να αναδιατυπώσετε τις δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις ώστε να εκφράζουν μόνο τον χρόνο:

1. Cum P. Cornēlius Nasīca ad Ennium poētam venisset eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset eum domi non esse, Nasica sensit illam domini iussu id dixisse et illum intus esse.

2. cum Ennius ad Nasīcam venisset et eum a ianuā quaereret, exclamāvit Nasica ... .

#### Λύση

1. **Postquam/ ut** P. Cornēlius Nasīca ad Ennium poētam **venit/venerat** eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla **dixit/dixerat** eum domi non esse ... .

2. **Postquam/ ut** Ennius ad Nasīcam **venit/venerat** et **dum** eum a ianuā **quaerit**, exclamāvit Nasica ... .

#### Λύση

1. **Postquam/ ut** P. Cornēlius Nasīca ad Ennium poētam **venit/venerat** eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla **dixit/dixerat** eum domi non esse ... .

2. **Postquam/ ut** Ennius ad Nasīcam **venit/venerat** et **dum** eum a ianuā **quaerit**, exclamāvit Nasica ... .

Ημερομηνία τροποποίησης: 22/11/2018